

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

TÜRKİYE-AB ZİRVESİ KARARLARINI DEŞİFRE
ETMEK

Yeliz ŞAHİN
İKV Uzmanı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

Türkiye-AB Zirvesi Kararlarını Deşifre Etmek

Yeliz Şahin

İKV Uzmanı

- Türkiye ile AB arasında aylar süren diplomatik çabalar nihayet 18 Mart 2016 tarihinde mülteciler konusunda bir uzlaşıyla sonuçlandı.
- Türkiye'nin taleplerini büyük ölçüde karşılayan uzlaş, aynı zamanda Avrupa'ya düzensiz göçmen akının durdurulması için gerçekçi bir yol haritası sunuyor.
- 20 Mart 2016 itibarıyla Yunan adalarına ulaşan düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iadesi, insan kaçakçılarının çalışma modelini geçersiz kılmak için ciddi potansiyel taşıyor.
- Mutabakat metninde verilen taahhütlere rağmen anlaşmanın uygulanabilirliği ve hukuki boyutu konusunda endişeler güncelliğini koruyor.
- Türkiye'nin kabul ettiği her Suriyeli sığınmacı için Türkiye'den farklı bir Suriyeli sığınmacının AB ülkelerine yerleştirilmesini öngören "1'e 1" formülü için oluşturulan 72 bin kişilik kotanın gönüllülük esasına dayalı olması ise birçok soruyu cevapsız bırakıyor.
- Türkiye'nin mutabakattan elde ettiği kazanımları; vize serbestliği takviminin öne çekilmesi, Suriyeliler için 3 milyar avro daha ek yardım ve yeni bir faslın müzakereye açılması oluşturuyor.
- Türk vatandaşları için vize serbestliği takviminin Haziran 2016'ya çekilmesinde vize serbestliği yol haritası kriterlerinin sağlanmasına yapılan vurgu, gerekli adımların atılması için oldukça yoğun bir dönemin Ankara'yı beklediğine işaret ediyor.
- Türkiye'nin GKRY'nin tek yanlı blokajı altındaki 5 faslın açılması talebiyle birlikte yaşanan tartışmalar ve GKRY'nin uzlaşmaz tutumu, Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin AB üyelik sürecinde nedenli büyük bir sorun olduğunu bir kez daha ortaya koydu.
- Fransa'nın Mali ve Bütçesel Hükümler faslı üzerindeki blokajını kaldırması ve bu faslın 2016 yılının ilk yarısında açılmasının gündeme gelmesi, Türkiye'nin katılım müzakerelerinde düşük vitesli de olsa bir canlanmaya işaret ediyor.
- Türkiye'nin iddialı bir reform gündemi uygulamaya koyması ve Kıbrıs meselesinin çözüme kavuşmasıyla siyasi engellerin ortadan kalkması ise katılım müzakereleri sürecinde gerçek anlamda bir canlanmaya katkı sağlayacak.

Mart ayı, 40 bini aşkın mültecinin Yunanistan'da sıkıştığı bir ortamda, AB'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana karşı karşıya kaldığı en büyük mülteci akınına ele almada adeta bir ölüm kalım meselesi olarak görülen bir dizi zirveye tanıklık etti. Avrupa'ya sığınmacı akınının durdurulması amacıyla 7 Mart 2016 tarihinde Ankara ile anlaşmayı uman AB liderleri, Ankara'nın sunduğu öneriler büyük yankı buldu. Yunan adalarına Türkiye üzerinden geçen düzensiz göçmenlerin geri kabul edilmesi, kabul edilen her Suriyeli için Türkiye'den bir Suriyeli sığınmacının AB ülkelerine yerleştirilmesi, Kasım

2015'te taahhüt edilen 3 milyar avroluk mali yardımın 6 milyar avroya çıkarılması, Türk vatandaşları için vize zorunluluğunun Haziran 2016'da kaldırılması, Türkiye'nin katılım müzakerelerinde beş faslın müzakereye açılması, Türkiye'nin talep ve önerileri arasında yer buldu. Almanya Şansölyesi Angela Merkel, Türkiye'nin önerilerinin oyunun kurallarını değiştirebileceği, Konsey Başkanı Tusk ise Avrupa'ya düzensiz göçün sona erdiği açıklamasını yaparken, Zirve öncesinde Merkel-Davutoğlu-Rütte görüşmesinde ele alınan söz konusu teklifin bazı maddeleri diğer liderlerde oldubitti algısı yarattı. Buna karşılık mülteci krizinin Ankara'nın işbirliği olmadan ele alınamayacağını bilincinde olan AB liderleri, 12 saat süren görüşme maratonunda temel ilkeler üzerinde geçici olarak uzlaştıklarını açıkladı. Türkiye'nin teklifleri üzerinde çalışılarak anlaşmaya son halinin verilmesi için 17 Mart 2016'da AB liderinin kendi aralarında bir araya gelecekleri, 18 Mart 2016 tarihinde ise Türkiye ile anlaşmanın nihai hali üzerinde uzlaşmak üzere toplanacakları bildirildi.

Mülteci Uzlaşısı Tamam

18 Mart 2016 tarihinde gerçekleştirilen Zirvede, aylar süren diplomatik çabaların, Brüksel-Ankara ve Berlin-Ankara hattında yoğunlaşan üst düzey ziyaret trafiğinin sonucunda, nihayet Ankara'nın taleplerini büyük ölçüde karşılayan ve -eğer uygulanabilirse- Avrupa'ya mülteci akınını büyük ölçüde azaltacak anlaşma üzerinde mutabakat sağlandı.

10 maddeden oluşan uzlaşma metni¹, Türkiye'nin taleplerini karşılaması bakımından diplomatik bir başarı. AB açısından ise Avrupa'ya mülteci akınını önlemek için en gerçekçi seçenek. 18 Mart 2016 mülteci uzlaşısı, 29 Kasım 2015 tarihinde varılan mülteci uzlaşısına kıyasla kapsamı bakımından daha iddialı ve insan kaçakçılarının çalışma modelini çökertmek için ciddi potansiyele sahip. Buna karşılık anlaşma mükemmel olmaktan uzak, insan hakları örgütleri anlaşmanın yasallığına ve uygulanabilirliğine yönelik çekincelere sahip. Anlaşmanın mimarlarından Almanya Şansölyesi Angela Merkel ise mülteci uzlaşısının birçok zorlukla karşılaşacağını ve önemli hukuki zorlukların üstesinden gelmeleri gerekeceği farkında².

Mutabakatın en tartışmalı maddesi, şüphesiz Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen tüm düzensiz göçmenlerin 20 Mart 2016 tarihi itibarıyla Türkiye'ye iade edilmesini içeren ilk madde. Mutabakatta bu sürecin AB hukuku ve uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca işletileceği; iadelerin kitlesel geri gönderme şeklinde değil, mülteci hukukunun köşe taşı kabul edilen zulüm ve hayati tehlike tehdidi bulunan yeri geri göndermeme ilkesine (*non-refoulement*) uygun şekilde yönetileceği belirtiliyor. Ayrıca bunun kamu

¹ "EU-Turkey statement, 18 March 2016", *European Council Press Release*, 18.03.2016, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>. Erişim tarihi: 23.03.2016.

² "Turkey and EU reach landmark deal on refugees", *Al Jazeera*, 18.03.2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/refugee-crisis-eu-pitch-plan-turkey-160318041007574.html>. Erişim tarihi: 22.03.2016.

düzeninin tesis edilmesi için olağandışı ve geçici bir uygulama olduğunun altı çiziliyor. Bu şekliyle en azından kâğıt üzerinde insan hakları örgütlerinin 7 Mart mutabakat taslağına getirilen eleştirilerin önüne geçilmeye çalışıldığı görülüyor.

Mutabakata göre, Yunan adalarına ulaşan göçmenler kayıt altına alınacak, yapılan iltica başvuruları, AB Sığınma Usulleri Yönergesi uyarınca Yunan mercileri tarafından BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği içerisinde bireysel olarak işleme konularak, siyasi iltica talebinde bulunmayan veya başvurusu geçersiz bulunan göçmenler, maliyeti AB tarafından karşılanmak suretiyle Türkiye'ye iade edilecek. Başvurunun geçersiz sayılması durumunda geri gönderme; Türkiye'nin "ilk iltica ülkesi" ya da "güvenli üçüncü ülke" (kişi bulunduğu üçüncü ülkede herhangi bir korumaya tabi olmasa da söz konusu devletin kişinin korunmasını sağlayabilecek konumda olması) kavramlarına dayanarak yapılabilecek. Ancak bu ifadeler uluslararası insan hakları örgütlerini ikna etmeye yeterli olmamışa benziyor. İnsan hakları kuruluşlarının eleştirileri, Türkiye'nin mülteciler için güvenli ülke olup olmadığı konusunda yoğunlaşıyor. Konu, Türkiye'nin mülteci hukukunun köşe taşı kabul edilen 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin Cenevre Sözleşmesi'ne getirdiğı coğrafi kısıtlama sonucu yalnızca Avrupalıları mülteci olarak tanınmasıyla ilgili. Komisyon ve Konsey, Türkiye'nin, güvenli üçüncü ülke olduğunu ve her ne kadar yasal olarak Avrupalı olmayan kişileri mülteci kabul etmese de pratikte bu kişilerin haklarını koruduğunu savunuyor³. Hukukçular ise bu konuda bölünmüş durumda...

Sürecin aksaklıklar olmadan işletilebilmesi için de 20 Mart itibarıyla Türkiye'de Yunan yetkililer, Yunan adalarında da Türk yetkililer yerleştirilmeye başlanacak. Ekonomik krizin etkisindeki Atina'nın altyapı ve lojistik açısından anlaşmanın uygulanması için gerekenlerin altından tek başına altından kalkamayacağı açık. Komisyon Başkanı Jean-Claude Juncker, anlaşmanın uygulanmasının zorluğunu vurgularken Yunan mitolojisinde Herkül'ün 12 imkânsız görevine atıfta bulunarak, bunun özellikle Yunanistan için bir "Herkül görevi" olacağı benzetmesini yapıyor⁴. Komisyona göre, anlaşmanın uygulanabilmesi için Yunanistan'a iltica başvurularını ele almak üzere; sığınma görevlileri, yargıçlar ve çevirmenlerden oluşan 4 bin kişilik bir görevli ordusunun yerleştirilmesi gerekiyor. Mülteci uzlaşısının yürürlüğe girmesinden sadece birkaç gün sonra uzlaşının uygulanmasına yardımcı olacağı belirtilen BMMYK'nin mültecilerin Yunanistan'da kendi iradeleri dışında gözaltında tutuldukları gerekçesiyle operasyonlarını askıya aldığını açıklaması da anlaşmanın uygulanmasının kolay olmayacağına işaret ediyor. BMMYK'ye göre uzlaş, Yunan adalarında iltica

³ Janis A. Emmanouilidis "Elements of a complex but still incomplete puzzle:an assessment of the EU (-Turkey) summit", *EPC Post-Summit Analysis*, 21.03.2016, http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_6417_post-summit_analysis_-_21_march_2016.pdf. Erişim tarihi: 22.03.2016.

⁴ Jennifer Renkin, "EU-Turkey deal to return refugees from Greece comes into force", *The Guardian*, 20.03.2016, <http://www.theguardian.com/world/2016/mar/18/refugees-will-be-sent-back-across-aegean-in-eu-turkey-deal>. Erişim tarihi: 22.03.2016.

başvurularının ele alınması için gerekli önlemler alınmadan ve sığınmacılar için elverişli koşullar yaratılmadan uygulanmaya başlandı⁵.

Türkiye üzerinden Yunan adalarına geçen düzensiz göçmenlerin Türkiye'ye iadesi, insan kaçakçılarının çalışma modelini geçersiz kılarak 2015'te 850 bin mültecinin yasadışı yollardan takip ettiği Ege Denizi rotasının kapanması için büyük potansiyele sahip. Bu, 20 Mart 2016 itibarıyla, mültecilerin Yunan adalarına ulaştıktan sonra Türkiye'ye iade edileceklerini bildikleri için günde 2 bin kişinin takip ettiği bu tehlikeli yolculuğa çıkmaktan vazgeçecekleri, böylece insan kaçakçılarının çalışma modelinin çökeceği varsayımına dayanıyor. Bu durumun insan kaçakçılarını, Türkiye-Bulgaristan sınırı veya daha tehlikeli bir rota olan Libya-İtalya hattındaki Orta Akdeniz güzergâhı gibi alternatif güzergâhları değerlendirmeye itme riski de bulunuyor. Bu gibi senaryoların önlenmesi için Ankara, mutabakat uyarınca yeni deniz ve kara rotalarının oluşmasını önlemek üzere gerekli önlemleri alma ve komşu ülkelerle işbirliği yapma taahhüdünde bulunuyor.

Mutabakatın ikinci maddesi, Türkiye'ye iade edilen her Suriyeli için, Türkiye'den bir Suriyeli sığınmacının AB üye ülkelere yerleştirilmesini, düzensiz geçişlerin kayda değer biçimde azalmasının akabinde ise Gönüllü İnsani Kabul Sistemi'nin devreye sokulması öngörülüyor. 4 Nisan 2016 tarihinde start alması beklenen, "1'e 1" tabir edilen formül kapsamında, AB ülkelerinin daha önce belirledikleri yeniden yerleştirme kapasitesinden kalan 18 bin kişilik kotanın kullanılması, buna gönüllülük esasına dayalı 54 bin kişilik bir kotanın da ilave edilmesi öngörüldü. Bir diğer deyişle, AB ülkelere yerleştirilecek Suriyeliler için azami 72 bin kişilik kota mevcut, bu kotanın aşılması ise mekanizmanın durmasına yol açacak. AB üye ülkelerinin İtalya ve Yunanistan'daki sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde sergiledikleri oldukça düşük performans, 1'e 1 formülü kapsamında Türkiye'den gönderilecek Suriyeli sığınmacıların yeniden yerleştirilmesinde tereddüt edebileceklerinin habercisi. Bunun ötesinde uygulamanın gönüllülük esasına dayanması, hangi üye ülkenin kaç Suriyeli sığınmacı kabul edeceği gibi büyük bir soruyu da cevapsız bırakıyor.

Mutabakat uyarınca ayrıca Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için 29 Kasım 2015 tarihinde kararlaştırılan 3 milyar avroluk kaynağın aktarımının hızlandırılması, bu kaynağın kullanılmasını ve koşullara uyulduğunun teyidini takiben ise 3 milyar avroluk ek kaynağın 2018 yılı sonuna kadar mobilize edilmesi öngörülüyor. Kaynak, sağlık, eğitim, altyapı gibi alanlardaki somut projelerin finansmanında ve sığınmacıların yaşam ve gıda masraflarının karşılanmasında kullanılacak. Mevcut kaynağın 3 milyar avrodan 6 milyar avroya (6,3 milyar dolar) çıkarılması, Türkiye'nin sığınmacılar için son dört yıl içerisinde 8 milyar dolar harcadığı ve uluslararası toplumdan oldukça kısıtlı (418 milyon

⁵ "Doubts grow over legality of EU-Turkey migration agreement", *Agence Europe*, 23.03.2016.

dolar) mali destek aldığı göz önünde bulundurulduğunda anlamlı yük paylaşımı bakımından önem taşıyor⁶.

Türk Vatandaşları için Vizesiz Avrupa'ya 37 Kriter

Zirvede, Türk vatandaşları için vize serbestliği sürecinin takvimi öne çekilerek, Schengen Alanı'na dâhil AB ülkelerine 180 gün içerisinde 90 günü aşmayan kalıflarda vize muafiyeti için 29 Kasım 2015 Zirvesinde belirlenen Ekim 2016 tarihi, Haziran 2016'ya alındı. Vize serbestliği sürecinin hızlandırılarak, Türkiye'nin vize serbestliği yol haritası koşullarını karşıladığının teyit edilmesi şartıyla Türk vatandaşları için vize zorunluluğunun en geç haziran ayı sonuna kadar kaldırılması öngörülmüyor. AB aday ülkeleri arasında vatandaşları için vize zorunluluğu bulunan tek ülke olan Türkiye için AB ülkelerine vizesiz seyahat, uzlaşının en büyük getirisini oluşturuyor.

Türkiye, vize serbestliği diyalogu yol haritasındaki 72 kriterden 35'ini karşılıyor⁷. Komisyonun Türk vatandaşlarına yönelik vize zorunluluğunun kaldırılması için Nisan sonuna kadar teklif sunması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda, Ankara'nın geriye kalan kriterlerin bir an önce karşılanması için oldukça hızlı davranması gerektiği görülüyor. Komisyonun teklifini nisan ayında sunmasının ardından ise top, AB Konseyinin ve Avrupa Parlamentosunun sahasında olacak. Türkiye'ye yönelik eleştirinin dozunu giderek artıran Avrupa Parlamentosunda onay sürecinde birtakım pürüzlerle karşılaşılması olasılığı bulunuyor. Konseyde konunun nitelikli çoğunluk usulüne göre ele alınması bekleniyor, buna karşılık bazı üye ülkelerden yükselen sesler de Konseydeki sürecin de bazı engellerle karşılaşabileceğinin habercisi.

Ankara, vize diyalogu yol haritasındaki geri kalan kriterleri mayıs ayı başına kadar yerine getirmeyi planlıyor. Oldukça sıkışık bir takvimde yapılması gerekenler ise Komisyon tarafından 7 Mart Zirvesi'nden birkaç gün önce yayımlanan vize serbestliği yol haritası İkinci Değerlendirme Raporu'nda ortaya açıkça ortaya koyuluyor. Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeye göre Türkiye'ye beş blokta 46 maddelik ev ödevini yerine getirmesi gerekiyor⁸. Parmak izi bilgileri içeren AB standartlarıyla uyumlu yeni biyometrik pasaportların çıkarılması; AB üyesi sınırdaş ülkelerle geri kabul, polis ve yargı alanında etkili işbirliğinin sağlanması; AB standartlarına uyumlu bir kişisel veriler mevzuatının kabul edilerek uygulanması; Eurojust ve Europol ile işbirliği anlaşmaları imzalanması; Roman kökenli vatandaşların topluma entegrasyonu için kapsamlı

⁶ Fevzi Kızılkoyun, "Türkiye 2011'den bu yana 2.1 milyon Suriyeli mülteciye 8 milyar dolar harcadı", *Hürriyet*, 28 Ekim 2015, <http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-2011den-bu-yana-2-1-milyon-suriyeli-multeciye-8-milyar-dolar-harcadi-40007235>. Erişim tarihi: 23.03.2016.

⁷ "Six Principles for further developing EU-Turkey Cooperation in tackling the Migration Crisis", European Commission Press Release, 16.03.2016, http://europa.eu/rapid/press-release-IP-16-830_en.htm. Erişim tarihi: 23.03.2016.

⁸ "Vizelerin Kaldırılması için 46 Maddelik Ev Ödevi Türkiye'yi Bekliyor", İktisadi Kalkınma Vakfı Basın Açıklaması, 07.03.2016, <http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=1300#sthash.MtwXYHZb.dpuf>. Erişim tarihi: 23.03.2016.

önlemlerin alınması; Terörle Mücadele Kanunu'nun AB ve Avrupa Konseyi standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi Türkiye'nin bu süre zarfında yerine getirmesi gereken ev ödevleri arasında⁹. Bunun yanında yol haritası kapsamında, Türkiye'nin ele alması gereken husus da Komisyonun, e-vize başvuruları sisteminde Güney Kıbrıs'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi olarak ifade edilmesine yönelik eleştirilerinin önüne geçmek için yeni bir formül üretmek olacak.

Fasıl Tartışması ve Kıbrıs Meselesi: Türkiye'nin AB Yolu Lefkoşa'dan Mı Geçiyor?

Türkiye'nin 7 Mart 2016 tarihinde AB liderlerine sunduğu temel taleplerden birini katılım müzakerelerinin Enerji; Yargı ve Temel Haklar; Adalet, Özgürlük ve Güvenlik; Eğitim ve Kültür ile Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası fasıllarının açılması suretiyle yeniden canlandırılması oluşturuyordu. GKRY'nin 2009'da yayımladığı tek yanlı deklarasyonla bloke ettiği altı fasıl arasında bulunan söz konusu fasılların açılmasının gündeme gelmesi Kıbrıs meselesini bir kez daha AB gündemine taşıdı.

GKRY, mülteci krizinin ele alınmasında işbirliği ve Türkiye'nin üyelik müzakerelerinin birbirinden bağımsız ele alınması gereken iki süreç olduğu mesajını verirken, Türkiye'nin Ek Protokol kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediği sürece, mülteci uzlaşısını veto etmek pahasına da olsa, söz konusu fasıllar üzerindeki blokajını sürdüreceğini ortaya koydu. Türkiye, AB'yi, geleceğinin tehlikede olduğu bir durumda bir ülkenin kaprisine boyun eğmemeye çağırırken AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'un diplomatik çabaları da GKRY'yi ikna etmekte yeterli olmadı. Ada'da BM arabuluculuğundaki görüşmelerde sağlanan ivme ve Annan Planı'ndan sonra ilk kez çözüm için umut verici bir ortamın oluşması da bu süreçte GKRY'ye fazla baskı yapılmamasında etkili olmuşa benziyor. Bu, aynı zamanda, 22 Mayıs'ta GKRY'de gerçekleşecek parlamento seçimlerinde, Anastasiadis'in elini zayıflatmaktan ve Ada'daki müzakerelerin zarar görmesinden korkan AB liderlerinin, Rum tarafının blöfüne karşılık vermemeyi tercih ettiği şeklinde yorumlanıyor¹⁰.

Fasıllar konusunda yaşanan tartışma, Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin AB üyelik sürecinde ne kadar büyük bir engel olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir çözüme varılmadan Türkiye'nin katılım müzakereleri sürecinin arzu edilen hızda ilerlemesi mümkün görünmüyor. Ada'da iki toplum lideri arasında sürdürülen görüşmelerde son bir yıl içerisinde yakalanan ivme, Kıbrıs'ta çözüm için umut verici bir ortamın oluştuğu ve çözümün bu kez ulaşılabilir olduğu ihtimalini güçlendiriyor. Eğer

⁹ "Commission Visa Progress Report: Turkey makes progress towards visa liberalisation", *European Commission Press Release*, 04.03.2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-582_en.htm. Erişim tarihi: 23.03.2016.

¹⁰ Alastair Macdonald, "After scare, Cyprus peace hopes survive EU-Turkey migrant deal", *Reuters*, 21.03.2016, <http://ca.reuters.com/article/idCAKCN0WN1V7?rpc=401&pageNumber=2&virtualBrandChannel=0&sp=true>. Erişim tarihi: 23.03.2016.

Kıbrıs meselesi 2016 yılında adil ve kalıcı bir çözüme kavuşursa Türkiye'nin katılım müzakerelerinde de büyük bir rahatlama sağlanması mümkün olabilir.

7 Mart'tan 18 Mart'a giden süreçte, fasıllar konusunda orta yol, Fransa'nın Sarkozy'nin cumhurbaşkanlığı döneminde 2007 yılında "üyelikle doğrudan ilişkili olduğu" gerekçesiyle blokladığı Mali ve Bütçesel Hükümler başlıklı 33'üncü fasılda geri adım atması ile mümkün oldu. Hollande'nin Sarkozy döneminde bloke edilen bir fasılda daha tutumunu esnetmesi, Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimlerine 14 ay kala, *Front Nationale* gibi aşırı sağ görüşlü partilerin yükselişe geçtiği, partisinde ekonomi politikaları konusunda anlaşmazlıkların sürdüğü ve popülaritesinin dibe vurduğu bir ortamda, oldukça riskli bir adım olarak nitelendiriliyor¹¹.

Zirvede,33'üncü fasılın Hollanda Dönem Başkanlığı sona ermeden açılacağı duyurulurken, GKRY'nin blokajı altındaki beş fasıla açıkça atıfta bulunulmadan ek fasılların, Üye Devletlerin pozisyonlarına hanel getirmeksizin müzakereye açılması için hazırlık çalışmalarının hızlı şekilde sürdürüleceği belirtildi. 29 Kasım 2015 tarihli Zirve metninde de yer alan bu ibare, fasılların blokaj kalktığı zaman hızlıca açılabilmesi için önem taşıyor. Söz konusu fasıllara ilişkin teknik hazırlıkların 2016 ilkbaharında tamamlanması bekleniyor.

Geleneksel olarak katılım müzakerelerinin son safhalarında ele alınan 33'üncü fasıl, üyelikle birlikte ülkelerin milli gelirleri doğrultusunda AB bütçesine ne kadar katkı yapacaklarını düzenleyen kuralları kapsıyor. Komisyonun 2015 Yılı İlerleme Raporu'na göre, söz konusu fasılda Türkiye'nin hazırlıkları erken düzeyde¹². 18 Mart Zirvesi kararları uyarınca, Komisyonun nisan ayında, 33'üncü fasılın açılması için teklif sunması ve fasılın 2016 yılının ilk yarısında açılması öngörülüyor. Böylece katılım müzakerelerinde açılan fasıl sayısı da 16'ya yükselmiş olacak.

Bir fasılın açılmasının tek başına katılım müzakerelerini canlandırmaya yetmeyeceği aşikâr, üstelik AB'deki bazı çevrelerden Türkiye'de demokrasi, temel haklar ve hukukun üstünlüğü konularında eleştirilerin yükseldiği ve fasılların kapatılmasının Kıbrıs meselesi nedeniyle AB Konseyi tarafından engellediği mevcut durumda... Ancak bunun düşük viteste de olsa müzakere sürecinin canlı tutulmasına katkıda bulunacağı görülüyor. Kıbrıs meselesinin çözüme kavuşturulmasıyla Türkiye'nin önündeki siyasi engellerin ortadan kalkması ve Türkiye'de siyasi reformlar konusunda kararlı adımlar atılması ile süreçte önemli bir canlanma yaşanacağını öngörmek ise güç değil.

¹¹ Anne-Sylvaine Chassany, "Hollande faces public scepticism over concession to Turkey", *Financial Times*, 18.03.2016, <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/7527ff94-ed31-11e5-bb79-2303682345c8.html#axzz43eR6zliB>. Erişim tarihi: 23.03.2016.

¹² European Commission, "Chapter33: Financial and Budgetary Provisions", *Turkey 2015 Report*, SWD(2015) 216 final, 10.11.2015, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2015/20151110_report_turkey.pdf. Erişim tarihi: 23.03.2016.